

מראי מקומות לסוגיות הנלמדות

פרשת תצוה חגיגה כב. - כו.

דשחוטו חוץ, אלא במה שיסתלקו לגמרי מטהרת אפר פרה, ע"י מעשה פרה שבודין לעצמן].

והטו"א כ' וז"ל, אין ענין שריפת פרה אדומה לעצמו, לנאמנות טהרת יין ושמן לע"ה, אלא משום דתנן בפ"ה דפרה שהכל נאמנין על החטאת קאמרו לה, דהיינו טעמא דע"ה נאמן לחטאת, שלא יהא כל אחד הולך ושורף פרה אדומה לעצמו, ותרתי קאמרו, דעל טהרת יין ושמן נאמן שלא יהיה בונה במה לעצמו, ועל חטאת נאמן שלא ישורף פרה אדומה לעצמו, ואידי דמפרש טעמא דנאמן על טהרת יין ושמן וכו' נקט נמי שורף וכו' אע"ג דלא מיירי מנאמנות חטאת במכילתין.

כב. כמאן מקבלינן האידינא שהודתא מע"ה, כמאן כר' יוסי.

ופירש"י דאילו לרבנן לא מקבלינן כדאמרינן בפסחים [מט: ששה דברים נאמרו בע"ה, אין מוסרין לו עדות ואין מקבלין ממנו עדות וכו']. וכו' המאירי בביאור שיטת רש"י, ומשום איבה סמכו לומר שמקבלין עדות מע"ה, הואיל וישנו מיהא בדרך ארץ אע"פ שאינו במקרא ובמשנה, ומחזיקים אותו במדקדק בעדותו כחבר, אבל לרבנן אין מקבלין עדותו כלל וכמו שאמרו בפסחים וכו', שמן הסתם כל ע"ה חשוד שלא להיות בקי בעדותו ואין מקבלין עדותו כלל לכתחילה, אבל לר' יוסי מקבלין אותו לכתחילה, ולא מן הדין, אלא שסמכו בכך משום איבה, אחר שלא נעשה חשוד באיזה עדות בפרט, ושישנו בדרך ארץ. ואף לרבנן אין הענין אלא שב"ד דוחין אותו ונשמטין שלא לקבל עדותו, אבל לפסלו לגמרי אם קבלוהו בב"ד או אם חתם בשטר, לא, אא"כ באותו שאף בדרך ארץ אינו, וכמו שאמרו בקידושין [מ:]: כל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ, אינו מן היישוב, ונאמר שם עליו ופסול לעדות, כלומר אף לאחר שקבלוהו, ולמדת שזו של פסחים חולקת עם ר' יוסי וכו'. וזו היא שיטת גדולי הרבנים.

אבל גדולי הפוסקים סוברים [כ"כ הרי"ף בפסחים], שזו של פסחים אינה חולקת עם זו שבכאן, אלא שזו של פסחים בשאינו אף בדרך ארץ, ואין מקבלין דקאמרו פירושו שפסול הוא לגמרי וכו', שאין ע"ה האמור כאן דומה לאותו האמור שם, שע"ה האמור כאן הוא שאינו לא במקרא ולא במשנה ומתוך כך אינו מדקדק בדקדוקי מצוות, אבל ישנו בדרך ארץ, אבל ע"ה האמור שם הוא שאף בדרך ארץ אינו, וחשוד על גופן של עבירות, וכבר אמרו במס' קידושין וכו' ופסול לעדות וכו'.

וכ' עוד, ואף חכמי הדורות כתבו, שאף בקבלת עדותם [של ע"ה שישנו בדרך ארץ], הואיל ומשום איבה הוא, מחמירין בה, ומצריכין בה דרישה וחקירה, לפי שכל מעשיהם בקלקול ושלא בשורת הדין.

כב. כלי חרס מציל על הכל דברי ב"ה, ב"ש אמרים וכו'.

כב. והני מילי בכלי טהור, אבל בכלי טמא, מיגו דסלקא טבילה לכוליה גופיה דמנא, סלקא להו נמי טבילה לכלים דאית ביה.

רש"י פירש לענין הא דאמרינן דהמטביל בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד טמאים, דאם הכלי החיצון צריך טבילה, מהני גם לפנימיים. וכ"כ המאירי במונ"י, והוסיף, דאפי' לקודש מהני, וכ"ש אם יש בפיו כשפופרת הנאד שאין גוזרים אטו כלי שאין בו, ומ"מ יש חולקים לומר דדוקא בשיש בה כשפופרת הנאד, שהם מפרשים והני מילי בכלי טהור, כלומר והני מילי דלא סלקא טבילה לכלי בתוך כלי אף כשהחיצון רחב, דוקא חיצון טהור, הא נטמא מותר ואין גוזרין, הא כל שאין שם כשפופרת הנאד, אף בחיצון טמא לא עלתה טבילה למה שבתוכו.

ובפיר"ח כאן כ' וז"ל, וה"מ בסל ובגרותני שהן טהורין, אבל אם הם טמאין וצריך להטבילן, מיגו דסלקא להו טבילה, סלקא נמי טבילה להני כלים שבגווייהו, כמו הדלי דתנן במקואות [פ"ו מ"ב] דלי שהוא מלא כלים והטבילן הרי אלו טהורין, אם לא טבל המים מעורבין עד שיהו מעורבין כשפופרת בנוד, ותרצינא הכי, אם לא טבל הכלי אלא הוא טמא וצריך (להטבילן) [להטבילן], כמים מעורבין הן, שאין כלי טמא חוצץ, ועלתה טבילה לכלי [אצ"ל לכלים], ואם הדלי טהור שא"צ טבילה, עד שיהו המים מעורבין מה שבמקוה עם המים שבתוך הדלי כשפופרת הנוד, ואם אין שם זה בשיעור, הדלי כיון שהיה טהור חולק המים כמין כותל בתוך המקוה. ובהגהות חש"ל נתקשה במש"כ בריש דבריו וה"מ בסל וגרנותני וכו', דהא בסל וגרנותני לעולם יש בפיהם כשפופרת הנוד, ומטבילין בהם. אמנם הדברים מבוארים במאירי כאן דאיירי לענין חציצת המקוה בסל וגרנותני, וז"ל, וי"א שלא נאמר כן אלא בשסל טהור, והדבר מוכיח שלא בא לשם אלא לחלוק את המקוה, אבל אם הוא עצמו טמא, לא ירד שם אלא לטבול, ומתוך שעלתה טבילה לעצמו, אינו פוסלו לאחרים, והם מפרשים מה שאמרו בסוגיא וה"מ בטהור, כלומר והני מילי שמקוה שחלקו בסל לא עלתה לו טבילה, דוקא בשסל החולק טהור ונעשה כמחיצה, אבל טמא אינו חולק ועלתה לו טבילה, ומ"מ כבר פירשנוהו במשנה בדרך אחרת בשני פנים.

כב. מפני מה הכל נאמנין על טהרת יין ושמן וכו' ושורף פרה לעצמו.

כ' התוי"ט במס' פרה [פ"ב מ"א וציינו הגרע"א], ואיכא למידק, דעייל בנאמנות יין ושמן, ונפיק בשריפת פרה, ונאמנות דלחטאת מאן דכר שמה, וי"ל כיון דטהרת טמאי מות נתלין בהזאת אפר פרה, כשלא נאמינהו על טהרת יין ושמן, כשם שיבנה במה לעצמו ויביא עליה יין ושמן, כך יעשה לעצמו פרה אדומה כדי שתהא הטהרה בידו, ושאר הטהרות כבר הן בידו, שאינן נתלין אלא בטבילה, [ומ"מ עיקר הקלקול בשרפת פרה לעצמו, אינו בהשריפה גופא, כמו בבנין במה לעצמו דאיכא כרת

בפי' מהר"ם מרוטנבורג [אהלות פ"ה מ"ג] כ' ז"ל, בבבא דבסמוך ובכל דוכתי מקדים ב"ש לב"ה, [עייני בעירובין ג:]: ולא עוד אלא שמקדמין דברי ב"ש לדבריהם, וכ' הרטב"א שם, ועל דרך זה הלך רבינו הקדוש שהיה מזרע ב"ה, שהקדים דברי ב"ש לדברי ב"ה בכל מקום], והכא מקדים ב"ה לב"ש, נראה דמשום דב"ה משוין דבריהן דקאמר מצלת על הכל, משו"ה מקדים להו וכו'.

כב. ב"ש אומרים אין מציל אלא על האוכלין ועל המשקין ועל כלי חרס.

כ' הטו"א, י"מ מכלי חרס דע"ה מיירי דאין מציל אלא על כל הני דחשיב ולא על כלי שטף [אבל בכ"ח דחבר לא גזרו], וכן פי' הר"ש. [וכ' התוי"ט בעדיות [פ"א מ"ד] דנראה לו שגם דעת רש"י כן. וכ"כ המאירי בשם גדולי הרבנים, [אבל הוא פירש כהרמב"ם]. ואולי ממש"כ רש"י [כב. בד"ה שהוא טמא] שנתנו ע"ה ע"פ ארובה או ממש"כ [כב: בד"ה כלום] דבהנך שאין להם טהרה לא ישמע לך, אבל בכלי שטף ישמע לך ויטבילנו, ואילו להרמב"ם, עיקר החילוק דבהנך אין החבר שואל מהם, רק בכלי שטף שואל מהן ומטבילן]. וי"מ אפי' על כלי חרס דחבר נמי גזרו שלא תציל על כלי שטף, משום לתא דשל ע"ה, וכן פי' הרמב"ם בפ"י משנה זו. [וטעמא כדמפרש שטהרתו לך, ולא תשאיל ממנו ותשמש בו, לפיכך גזרו נמי על של חבר, דאילו גזרו על של ע"ה לחוד לא ישמע ע"ה, לפיכך השוו מידותיהן שאין מציל על כלי שטף כלל, אפי' של חבר. וכן פי' הראב"ד בפ"י מתני' דעדיות].

ולפי' הר"ש קשיא לי, דהא כיון דשאלין מינייהו, מדאמר טיהרתו לך ולו כדמסיק בסמוך, והא מנא לז' יומי לא משאלי אינשי, אכתי טיהרתו לך ולו, דהא ליכא למימר וכו' דציית לדברי חכמים ומחזיקו בחזקת טומאה אע"פ שרואה בשל חבר דמציל על הכל, דליתא, דא"כ חבר יטביל נמי כלי בתוך כלי, ולע"ה נאמר שלא יטבול, אלא על כרחק וכו' חזי ליה ע"ה ולא יציית לחלק בינו לבין חבר, ה"נ וכו' לא ציית, וכי שאלין מינייהו, משתמשין בכלי שנטמא במת. עכ"ל הטו"א [בקיצור].

ועיין בתוי"ט בעדיות שכ' דלרש"י והר"ש הא דאמרן לשבעה יומי לא מושלי אינשי, כלומר ולפיכך אמרו דשל ע"ה אינו חוצץ, ולא ישאל מהם שום כלי שטף, אבל לשי' הרמב"ם הא דלשבעה יומי לא מושלי אינשי, פירושו כמו שביאר הראב"ד שם, דא"כ לא נוכל לשאול מהם כלי שטף, וזה דבר שאי אפשר, לפי שאין כל הצורך מצוי אצל החבר, הלכך על כלי עץ שיכול האדם לטהרו בטבילה, גזרו טומאה גם על של החבר, כדי שיראה אותו הע"ה וינהג גם הוא טומאה בשלו ויזה עלו ויטבילו כראוי, ואם נשאל ממנו אין לנו לחוש לטומאת מת, ומטומאת מגעות והיסטות ומכל טומאת ערב, כי שיילין מינייהו מטבילין להו. [משא"כ באינך שאין להם טהרה בטבילה].

ועיי"ש בתוי"ט שעמד על סתירת ד' הרע"ב, שבעדיות פי' כהרמב"ם, ואילו באהלות [פ"ה מ"ג] ובכלים [פ"ט מ"ב, ופ"י מ"א] פירש כהר"ש. וכ' בתו"ח ליישב, ע"פ מש"כ בפ"י מהר"ם מרוטנבורג ריש פ"ה דאהלות לחלק [לענין גזירה אחרית] דבכלי שמונח ע"ג ארובה דהוי הפסד מרובה [אם לא יציל], לא גזרו אלא בכלי ע"ה, [ובהכי איירי מתני' דאהלות פ"ה מ"ג ופ"ט מ"ב, וכן יש לפרש הך דפ"י מ"א דמייתי הכא, וכפי' בתרא ברש"י כב. בד"ה כלי חרס], אבל לענין צמיד פתיל [דמתני' דעדיות] דהוי הפסד מועט, שפיר גזרו אפי' בכלי חבר. [וחידוש הוא, שחילק כן הרע"ב מדעתו, דמהר"ם מרוטנבורג כ' כן שם ליתן טעם בחילוק זה השנוי שם להדיא, אבל הכא, מנלן להטיל פשרה בגזירה זו].

כב. ברש"י ד"ה וכחלה. ומטבילין אף כלים.

כ' הרש"ש נ"ל כוונתו, משום דלטבילת ידיים לא בעינן כשפופרת הנוד, ודי בכונס משקה, לגירסתו ופירושו בחולין [קז. בד"ה מילף לייף]. [ויל"ע אם גם כשטובל ידיו לקודש מיקל רש"י בהכי, דומיא דהטבלת כלים דנקט דלכאו קאי לקודש, דבהכי איירי רבא הכא].

כב. ברש"י ד"ה מיגו. דכטומאתו כן טהרתו.

וז"ל הט"ז [יו"ד סי' ר"א סקי"ז] בשמו, דכי היכי דהטומאה לא ירדה אלא דרך שם, ה"נ נכנסת הטהרה דרך שם. ובמשנה אחרונה [מקואות פ"ו מ"ב] כ' ע"ז ז"ל, ואינו מובן לענ"ד, מה ענין טומאה לטהרה,

דבטומאה אפי' לא נגעה אלא בגבו נטמא כולו, ולענין טהרה צריך שיטבול כולו, [א"ה, אולי כונת רש"י בכלי חרס שאין מקבל טומאה אלא מתוכו, ונטמא באהל המת, דבזה אמרי' דהטומאה נכנסת דרך פיו אע"פ שאין בו כשפופרת הנוד], וגם עיקר הטעם שפירש"י כטומאתו כן טהרתו לא צריך, די שפרש בפשיטות, דבטבילת כלים לא חילק בין פיו צר ובין רחב. [ויעו"ש שפי' הסוגיא מטעם אחר].

וז"ל התוס' ר"ד, וטעמא דמילתא, כיון שהכלי טמא ואנו צריכין שיכנסו המים לתוכו לטהרו, לא חשבינן להו כשאובין, ואע"פ שאין בפיו כשפופרת הנוד, עלתה להן טבילה, אבל אם הכלי טהור, המים שבתוכו נחשבינן כשאובין, וצריך כשפופרת הנוד לחברן עם המקוה. [ויעו"ש דמסיק דמכל הסוגיא מוכח שמים שאובין נישוקין בכלי ונטהרין כשפופרת הנוד ולא חייצו אלא מתחברין עם מי המקוה וכו', הנה הדבר ברור כשמש שהמים נישוקין ובטלין למקוה אע"פ שהן בכלי, וכל מה שכתבתי בתשובות שאין המים נישוקין בכלי, הכל הבל].

כב. בתוד"ה אבא שאול. צ"ע אמאי לא שרינן בעבר והטביל.

כ' בהגהות הגרי"א חבר, נ"ל שר"ל, דלקמן [כג]. גבי נושא את המדרס אבעיא ליה עבר ונשא מאי, א"כ הכי נמי ליבעי הכא. וז"ל הרש"ש, נראה דמשמע להו דהא דאין מטבילין כלי בתוך כלי לקודש, אינו אלא לכתחילה, דומיא דהנושא את המדרס לא ישא את הקודש לר' זירא לקמן [כג]. [דפשיט לקולא הא דאבעיא לן התם בזה, ופסק בפיר"ה שם וברמב"ם [בפ"י ב' מהל' אבות הטמאות ה"ג] כוונתה, ודלא כר' אילא דמטמא אפי' בדיעבד]. וכן הא דכלים הנגמרים בטהרה צריכין טבילה לקודש, אינו אלא לכתחילה, ובזה א"ש מה דמצינו כלי חרש בקודש ובחטאת [והטו"א התעצם בזה הרבה] והלא אין לו טבילה, אבל כיון דאינו אלא לכתחילה, לכן כלי חרס שאי אפשר, לא גזרו ביה.

כב. בתוד"ה לא מקבלין. ול"נ דפותח בחביתו לא התירו אם לא סופו משום תחילתו וכו'.

כ' המהרש"א, נראה משום דמשמע מפירש"י דבדין הן טהורין ונאמנין, ואהא כתבו דל"נ, דהא פותח בחביתו לא התירו אם לא וכו', ואי לאו הכי הוה טמא למפרע מגע הרגל [וי"ג משום מגע ע"ה ברגל], וא"כ הא דאפי' ברגל טהורין, אינו בדין.

ועיין טו"א שהקשה, מה ענין שעת הגיתות והבדים לפותח בחביתו ע"ג הרגל, דהתם חיישינן שמא נטמא ביד ע"ה, אלא שברגל הקילו מפני שמחת הרגל כדמפרש בירושלמי, או מפני שיהא מזון מצוי לעולי רגלים כדפירש"י לקמן [כו. בד"ה ר' יהודה], [ובפור"י כאן פי' הטעם, דכמו דספק טומאה ברה"ר טהור משום שא"א לעמוד עליו, וכדאיתא בירושלמי שהובא בתוס' דסוטה [כח:]: דספק טומאה ברה"ר ודבר שאין בו דעת לשאול חד טעמא הוא, כמו"כ ברגל כיון שנאספים כולם יחד, וא"א לעמוד עליהן, התירה התורה], אבל שעת הגיתות והבדים, היינו טעמא כדפי' רש"י שהכל מטהרין כליהם ע"פ חכמים.

כב: מיד הלך ר' יהושע ונשתטח וכו' ומה סתומות שלכם כן וכו'.

במתני' דפ"ק דעדיות [מ"ד] דמייתי הך פלוגתא דב"ש וב"ה, מסיק דחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש. וכ' ע"ז הראב"ד, מפרש במס' חגיגה על ר' יהושע שהלך וכו'. [ומשמע דהיינו הודאת ב"ה לב"ש, ועד לאותה שעה עמדו במחלוקת].

ועיין בפ"י הרא"ש למתני' דכלים [פ"י מ"א] דנשנית בסתמא כב"ש, וכ' הרא"ש ז"ל, ונשנית משנה זו אחר שהודו ב"ה לב"ש, ר"ל שהסיבה דנשנית משנה זו שאע"פ שהודו ב"ה לב"ש, שהלכה כב"ה, וזה מוסר גדול, שמן הראוי לכל אדם להחמיר אע"פ שהיה האמת להיפך. [וכוונתו לענ"ד שאף שבאמת הלכה כב"ה, מ"מ מתורת חומרא הודו לב"ש שיש להחמיר לעשות כב"ש. בית שאול [לבעל שואל ומשיב] בגליון המשנה שם].

כב: נאמנין עמי הארץ על טהרת טבילת מת וכו'.

עיינן לשון הרמב"ם בפיהמ"ש בכללים [פ"י מ"א בסוף דברין], וז"ל שם, ומן הצורך שתדעהו וכו' כי לא מחמת שע"ה חשוד בעינינו לשקר גזרנו עליו בטומאה באמרנו כי הוא בא ואומר על דבר טמא שהוא טהור, אלא גזרנו כך מחמת מיעוט ידיעתו שהוא טועה וסובר על דבר טמא שהוא טהור, וכן אינו נשמר מן הטומאות ואינו יודע חילוקיהן ומיניהן.

[ולפ"ז הא דתנן לקמן [כד:]: דנאמנין ע"ה על טהרת יין ושמן דקודש, ופי' הרמב"ם שם וז"ל, דלגודל מעלת הקודש מי הוא זה שמלאו לבו לעבור על הדבר, ולא שיקל בו, ולא שיאמר טהור אלא על דבר שנתאמת אצלו טהרתו, עכ"ל, היינו דמשום דחמור קודש אף לע"ה, עושיין ע"פ חברים. ולשון הרע"ב שם דמשום חומרא דקודש מזדהר ולא משקר וכו', אבל אם אמר וכו' והן לתרומה וכו' חיישינן דלמא משקרי בהו, לכאור' הוא דלא כהרמב"ם דכלים].

כב: ולא קשיא, הא דאמר מעולם לא הטבלתי כלי בתוך כלי.

כ' במלא הרועים, י"ל משום דאיכא ספק ספיקא, שמא לא הטביל כלי בתוך כלי, ואת"ל הטביל, שמא היה בפיו כשפופרת הנוד. אבל בהטבלתו [דסיפא] ליכא אלא חד ספיקא. אך קשה, דלוקמה הכלי בחזקה דמעיקרא שהיה טהור, אך י"ל דאין כאן חזקה, דדילמא תיכף כשנעשה כלי נטמאה, ואין לומר דלוקמה אחזקה דקודם שנגמרה מלאכתה ודאי היתה טהורה, דאין זה חזקה, דעכ"פ כמו שהוא עכשיו כלי אין לה חזקה, ומה שהיה קודם היותה כלי, לא מחזקינן ליה השתא, דפנים חדשות באו לכאן. אך בההיא דהוכשרו אך לא נטמאו, קשה דנוקמא הפירות בחזקתייהו קודם שהוכשרו, שאין כאן פנים חדשות, וי"ל כיון דטומאה שכיח טובא אצל ע"ה, הוי כרוב דעדיף מחזקה.

כב: ע"ה שבא להזות, אין מזין עליו וכו'.

כ' הטו"א, לפו"ר משמע דאין ידוע לנו שנטמא במת אלא על פיו, דאי בדאיכא עדים שנטמא במת, מסתמא ידוע להם אימת נטמא, ואם היום יום ג' או ז' לטומאתו או לא. והשתא קשה לי, אמאי לא מהימן ע"ה לומר דהיום יום ג' או ז' לטומאתו, במיגו דאי בעי לא אמר כלל שנטמא במת, והו"ל הפה שאסר הוא הפה שהתיר. מיהו י"ל דמייירי שנטמא בפני עדים, אבל אינן יודעים אם היום יום א' לטומאתו או יום ג', ואל תתמה ע"ז, דהא תני עד שיעשו בפנינו ג' ז', ול"ל דתני "ושביעי" כיון דתני ג', הא כיון דעשו לפנינו ג', ממילא יום ז' ידוע הוא מעצמו לפי חשבון הימים, אלא ודאי לאפוקי שאם עשו לפנינו יום ג', ושכחו ואינו ידוע כמה ימים יש מהזאת יום ג' להיום, וה"נ דכוותיה.

כב: בתוד"ה טמא מת. ונפלה מעפורת ממנו וכו', ולא חיישינן אטומאת מת כיון דלא שכיח וכו'.

הקשה במצפ"א, הא גבי נפלה מעפורת איכא משום היסח הדעת כדמשמע בסוגיא שם, וכן פירש"י בהדיא לעיל [כ. בד"ה טמאה], ובפ"ג דיומא [ל:]: ובריש פ' טבול יום זבחים צט. אמרינן דהיסח הדעת בעי הזאת שלישי ושביעי.

כב: בתוד"ה מקום. פירש"י חוקקין בשולי הקדירה וכו', והקשה הר"ר אלחנן א"כ לתרומה תטמא כולה וכו' מי גרע מתוך תוכו.

כ' במרומי שדה, התוס' הבינו בפירש"י שחקק בפנים הכלי, ולענ"ד כוונת רש"י אחורי הכלי. ואין זה כהא דתנן במס' כלים [פכ"ה מ"ה] ברובע וחצי רובע, דשני כלים הם, [ואם נטמא זה לא נטמא זה, דכל א' הוי אחוריים של חבירו. יעו"ש], משא"כ בית צביעה הוא טפל לכלי והרי הוא כאחוריים.

כג: באותה שעה אמרו הנושא את המדרס וכו' אבל לא את הקודש.

וכ' הראב"ד [בהשגתו פ"ג מהל' פרה אדומה ה"ג] דכ"ש חטאת. ובטו"א כ' דנושא הוא את מי חטאת, ואפי' לרבנן דלא בעו כמעשה שהיה לגמרי, ובנושא את המדרס אינו נושא את התרומה, היינו משום דקודש ותרומה אע"ג דתרי מילי נינהו, מ"מ הא דטומאה פוסל בהם הוא לענין אחד, דכשנטמאו אסור לאוכלן בטומאת עצמן, אבל הא דפוסל טומאה בחטאת אינו לענין אסור אכילה, אלא שנפסל להאזא,

[א"ה, קודש ותרומה שוין גם בהא דאסור לטמאות, וצ"ת לענין חטאת אם הוא פסול בלבד, או גם איסור לטמאותה]. [ופירש בזה מש"כ תוס' [בד"ה לא ישא] דמה דאסרו להעביר מי חטאת בירדן ובספינה, לא אסרו בקודש, ואפי' לרבנן דלא בעו כמעשה שהיה]. וכו' ע"ז במרומי שדה שהוא פלא, דודאי הנושא את המדרס נטמא, ופוסל את מי החטאת כדין אדם שאינו טהור לחטאת שפוסל מי חטאת, והרי עיקר גדול הוא בחטאת שיהא מקומו טהור, כמבואר ברמב"ם בהל' פרה. [פי"ד ה"ג דמה"ט אין צמיד פתיל מציל בחטאת].

כג: לא ישא אדם וכו' ואפר חטאת וכו'.

הקשה הטו"א, אמאי מקבל האפר טומאה, כיון דאינו אוכל אלא אפר בעלמא, ויעו"ש שהביא ד' תוס' ביומא [מח. בד"ה מדפסיל, ועיינן בתוס' לקמן כג: בד"ה והא] דאפר חטאת אין לו טומאה מן התורה, ולא אמרינן הא דחבית הקודש מכשרתו, דלא שייך למימר הכי משנעשה אפר, והוא הביא ראיה מסוגיא דמנחות [קב:]: דאמרינן באפרה חבית הקודש מכשרתו, ומקבל טומאה מה"ת, ונסתייע לזה מתשובת הרשב"א [סי' י"ב]. וכו' דעוד י"ל, דגבי אפר פרה כתיב והניח מחוץ למחנה במקום טהור, ומשו"ה תנן [בפ"י מ"ג] דקלל של חטאת שנתן ע"ג השרץ חכמים מטמאים, [אע"ג דכלי חרס אינו מקבל טומאה מגבו, ומשום דבעינן מקומו טהור, ור"א דמטהר התם, פי' הרע"ב דס"ל דכיון דהכלי טהור, שפיר קרינן ביה מקומו טהור, וא"כ י"ל דהכא דאיכא טומאת אהל, אולי מודה ר"א].

כג: סנדל טהור מהו.

כ' הרש"ש קשה לי, כיון דתנן הנושא את המדרס, משמע דוקא מדרס, ומהיכא תיתי לומר דאיסור יש בסנדל אפי' הוא טהור, ועוד, שלא מציינו שיצטרכו נושאי קודש ללכת יחד, רק גבי מקדש שנינו [בפ"ח דפרה מ"ב] דלא ינעול את הסנדל. ונ"ל, דלא מיבעיא להו אלא סנדל הטהור לתרומה, משום דהוי מדרס לקודש, כדקיי"ל בגדי אוכלי תרומה מדרס לקודש, כלום גזרו בו ג' כ, משום דהוי כמו גזירה לגזירה, ומפירש"י לא משמע כן. [וכ"מ מפיר"ח, וצ"ל דלהך צד דאף בטהור גזרו, הא דתנן "מדרס" היינו כלי הראוי למדרס, וכדאשכחן בכמה משניות דתנן טמא מדרס, והכוונה ראוי ליטמא].

כג: טבילה אין הערב שמש לא.

הקשה הטו"א, כיון דמשום לתא דטומאה דאורייתא גזרו רבנן לטבילה זו, משום צינורא דע"ה שמא זב הוא ורוקו טמא מה"ת, א"כ מה מועיל טבילה לחוד בלתי הערב שמש, הא אכתי פוסל את הקודש מה"ת וכו', ומה הועילו חכמים בתקנתם שתקנו להטבילם כיון דליכא הערב שמש וכו', ולא דמי להא דתנן [בפרה בפ"א מ"ה] כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים, לאחר ביאתן מותר בכולן וא"צ הערב שמש, דבכל הני ליכא למיחש משום דררא דטומאה דאורייתא. וי"ל דודאי הא חששא רחוקה הוא לחוש שמא נפל צינורא דע"ה מקמי דגמרינהו וכשנגמרינן עדיין היא לחה, ולא אדעתיהו דחבר, וטבילה זו אינה אלא משום סרך טבילה, כדי שיזכור שמא נפלו צינורא דע"ה קודם גמרון ובשעת גמרון עדיין היא לחה, [וכעין מה דאשכחן ביומא [ל.]: בטבילה דמי שנכנס לעזרה], וכיון שכן בטבילה לחוד סגי להכירא בעלמא. [ויל"ע אם לפ"ז לא גזרו טומאה כלל, רק חייבוהו להטביל כדי שיהא היכרא ולהזכירו, או דמ"מ גזרו טומאה מדרבנן, אלא שאין גדר הטומאה לחוש באמת לצינורא, רק טומאה מחודשת מדבריהם, רק הטעם שנוקקו לתקן, כדי שעיי"ז יתן לידו לזכור אם נפלה צינורא וכו'. ועיינן לעיל [כב.]: בדברי הרש"ש דאין הטבילה זו אלא לכתחילה, ודבריו נוטין כצד הא'].

כג: בתוד"ה ונפסקה רצועה, אע"ג וכו' והאי רצועה לאו כלי הוא, מדלא שרינן ליה לטלטל וכו', צריך למימר כגון דנשתיייר בהך רצועה וכו' דהדיוט יכול להחזירו.

וז"ל המאירי, גדולי הרבנים פירשוהו על הרצועה לבדה, ומקשינן עליהם בתוספות ממה שאמר במשניות של נגעים שרצועות מנעל וסנדל אין מטמאות מדרס, כמו שאמרו שם [פ"א מ"א] כל הראוי לטמא מת אע"פ שאינו ראוי לטומאת מדרס, מטמא בנגעים, ושנו עליה, כגון

הא משכח"ל שהרביעי טעון הזאה, כגון שביום שנכנס הכה"ג לפרישה נגע בחרב כזה שהיום היה יום שלישי שלו, ונגע בהחרב אחר שכבר קיבל הזאת שלישי, דלפ"ד הרש"ש גם האדם הנוגע א"צ אלא הזאה בשביעי של החרב שהוא רביעי לפרישתו. ומסיק דמ"מ יש לקיים דברי הרש"ש לפי שיטת בעל המאור פ"ד דחולין דאדם הנוגע בחרב שנטמא במת, אין לו הזאה שלישי ושביעי כלל, דלפ"ז לק"מ מההיא דיומא.

כג: אמר אביי שלא אמרו קורדום טמא.

רש"י פי' דלא חידשו לתת טומאה בפרה לכלי שאינו ראוי לטומאה, אבל בכלי הראוי לטומאה, חידשו בה לעשות שאינו נוגע במת כנוגע. אבל המאירי פירש, דלא חידשו לטמא דבר שאין לו סרך טומאה, אבל דבר שיש לו סרך טומאה בעלמא, מוסיפין לו טומאה יתירה לענין פרה, כגון זו שבעלמא נמי כל כלי הנגמר בטהרה צריך טבילה מחשש צינורא, הוסיפו בפרה בטומאתו ליחשב כטמא מת.

כג: הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת.

כ' הטו"א, ואע"ג דמסיק בסמוך דדוקא בצריך לכלי הכלי מצרפו, והיינו מה שקידושו ע"י כלי כמו שאפרש בסמוך, [בד"ה שפוסל, ולקמן כד. בד"ה דאורייתא], הא קטורת דנשיאים נמי קידושו ע"י כלי והו"ל צריך לכלי, דהא בפ"ט דזבחים [פח]. ובפ"ק דמנחות [ח]. נפק"ל דאין כלי שרת מקדשים אלא שלמים, [פי', כשיעור שצריך לאותו דבר, כגון מנחה שיהא עשרון שלם, וכן כל דבר בשלימותו], שנא' מלאים סולת, פי' גבי נדבות סולת של נשיאים, אין מלאים אלא שלמים, והא גבי הקטורת דנשיאים כתיב נמי כף א' וגו' מלאה קטורת, אמר נמי אין מלאה אלא שלימה, ש"מ דזקוק לקידוש כלי, אלמא בצריך לכלי איירי הא דעשאו לכל מה שבכף אחת, [ולקמן כ"ד. בד"ה דאורייתא ובד"ה שא"צ לכלי כ' בשם התוס' במנחות [כד. בד"ה שאין] דאפי' רבנן לא גזרו בא"צ לכלי אלא כגון שייירי מנחה שהיה צריך כבר לכלי].

אמנם במרומי שדה כ' וז"ל, קשה לי, למאי דריש "אחת" שנאמר בכף, יותר מבקערה ומזרק שנאמר בהם "אחד", ונראה שבא ללמד דאפילו כשאין צריך לקידוש כלי, הכלי מצרפו, דבקטורת המכתשת מקדשתו כדאיתא בשבועות [יא]. והא דכתיב מלאה ודרשינן אין מלאה אלא שלימה כדאיתא בזבחים [פח]. לענין מלאים סלת דאין מלאים אלא שלמים, ומזה למדו דאין כלי שרת מקדשים אלא כשהשיעור שלם, לא קאי אלא אקערה, דאין מקום לפרש מלאים כמשמעו, דמאי שיעור הוא מלאים, הא מנחות תליא בעשרון, משו"ה על כרחך הפירוש מלאים שלמים, ואין הכלי מקדשו וכו', אבל קטורת אין לו שיעור מה"ת, כ"ש קטורת זה שהיה קטורת זרה כדאיתא במנחות [ג]. וא"כ הפירוש כפשוטו מלאה ממש, וקמ"ל דאפילו דא"צ לקידוש כלי, בכל זאת הכלי מצרפו. וכ"ז דלא כהגאון הטו"א צ"ל, שחולק בזה על פירש"י והרמב"ם [בפי"ב מהל' אבות הטומאות ה"ז] וכו'. איברא דהריצב"א בתוס' יומא [מח: בד"ה (בע"א) מדפסיל] כ' דצירוף כלי היינו קידוש כלי.

וז"ל המאירי, וכן הסולת או הקטורת או הלבונה או הגחלים שהם בכלי אחד וכו', ולא סוף דבר באלו במה שייש בו צורך לכלי כגון הקטורת שבכף שהוא צריך להתקדש בכלי שרת להקטרה, וכן בסולת שיעור הקמיצה, אבל שיריים שאינו צריך לכלי [שהרי הם בבל תקטירו, ולאכילת כהנים אז [אצ"ל הן] לא יהיה כלי מצרפו, אלא אף מה שאינו צריך לכלי] כלי מצרפו, ואע"פ שפירשו הטעם בתלמוד המערב לשיירי מנחה מכיון שהזקוק לכלי קודם קמיצה, לא נאמר הטעם אלא לצירוף מן התורה, אבל לצירוף מדברי סופרים אין אנו צריכין לכלום.

כג: בתוד"ה שאם נגע. ומיהו הר"י היה מפרש הירושלמי וכו' למה פוסל את כולם, כיון שיש הרבה שאינו צריך וכו'.

כ' המהרש"א, דביוה"כ שהיה חותה בשל זהב של ג' קבין ובה היה מכניס, הרי דהכלי שהיה חותה, היה צריך ג"כ להכניס, אבל בכל יום שהיה חותה בשל כסף של ד' קבין ומערה בשל זהב של ג' קבין ובה היה מכניס, הרי דלא היה צריך לכל ד' קבין שהיו בשל כסף, אלא באותו של

רצועות מנעל וסנדל, וכן בתו"כ ממעט להן מטומאת שרץ, עד שפירשוה בכאן במנעל כולו שנפל לחבית ולא הרצועה לבדה, ואף בתלמוד המערב מצאתי שניקב חביתו ופקקה בסנדלו. וגדולי המפרשים פירשוה בתו"כ, ברצועות שנגמרה מלאכתן לכך, אבל לא הוקבעו עדיין במנעל וסנדל, הא אם הוקבעו מיטמאין, ומפרשים זו שבכאן בשהוקבעו ונטמאו עם המנעל, ואין פסיקתם מעכבת, ומ"מ במס' שבת [קיב:]: אמרו סנדל שנפסק טהור מן המדרס, ואפי' לדעת האומר שאין לה טומאת מדרס, דוקא להיות אב הטומאה, אבל מ"מ יש להן טומאת מגע מדרס לטמא קדשים במגען, ולדעת זה, אם נפלה הרצועה לאויר החבית, לא טמאה את הקודש שבתוכו, [א"ה, לכא' משום שאין כלי מקבל טומאה מולד הטומאה], אבל אם נפלה לשולי החבית ונגעה בקודש שבתוכו, טימאן.

[ויעו"ש בריש דבריו שהביא ה' שיטות בדין רצועה, וז"ל ואע"פ שבכל מקום אמרו נשברו טהרו, הואיל וזו ראויה למלאכתה הראשונה, לא טהרה, ודוקא כשהדיוט יכול לחזור ולתקנה וכו', וי"א שאף כשאין הדיוט יכול לתקנה לא טהרה, וי"א שעכ"פ טהרה, הא מ"מ כל שנפסקה עד שלא נטמא המנעל מדרס, אין הרצועה מיטמאה מדרס אפי' היה הדיוט יכול לחזור ולתקנה, וי"א שכל שהדיוט יכול לתקנה מיטמאה, ולא עוד אלא שיי"א אף בשאין הדיוט יכול לתקן, הואיל וכבר הוקבעה במנעל, הא כל שלא הוקבעה במנעל עדיין, אע"פ שנגמרה מלאכתן לכך, אין מיטמאין מדרס, ומחלוקות אלו כולם תלויין בביאור מה שאמרו כאן. [וצ"ב].

כג. בתודה לא ישא. ואפי' רבנן וכו' מ"מ לא אחמור מיהא לקודש רק לחטאת.

כ' המהרש"א, לא ידענא דהכא אמאי לא נימא נמי דומיא דהכי, דאפי' רבנן דלא בעו כמעשה שהיה, מ"מ לא אחמור מיהא לתרומה רק לקודש, ואפשר דדוקא בחטאת אמרינן דאחמור טפי אפי' רבנן משום מעשר שהיה, דכמה מעלות עשו בפרה. והטו"א ביאר בזה, דקודש ותרומה חלוקים טובא מחטאת, דטומאה בחטאת אינו לענין איסור אכילה כקודש ותרומה, רק לענין שנפסל להזאה, וע"ז כ' תוס' דמודו רבנן, אבל קודש ותרומה דבתרומה טומאה פוסל לענין איסור אכילה, אע"ג דתרי מיילי נינהו, מ"מ לרבנן דלא בעו כמעשה שהיה, גזרינן נמי בתרומה משום מעשה דקודש.

כג: אלא מעתה לא תטמא אדם.

כ' בתוס' המיוחסים להרא"ש, נ"ל לפרש, אי אמרת בשלמא משום צנורא דעם הארץ ור"א ס"ל דבעי הערב שמש, ומתני' לאו ר"א הוא, איכא למימר דגבי חטאת מטמאה אדם משום מעלה דפרה, אבל אם עשאוה כטמא שרץ, א"כ לא תטמא אדם.

כג: אלא עשאוה כטמא מת בשביעי שלו.

הקשה הרש"ש לשיטת הר"י מסימפונט שבתוס' דנזיר [נד:]: דחרב הרי הוא כחלל בכל הכלים לבד כלי חרס, ואדם הנוגע בה טעון הזאה שלישי ושביעי, עיי"ש, וקשה, אדם החותכה ליבעי הזאה. ובקל י"ל, דלא עשאוה רק ככלים בכלים או כלים באדם טמאי מת. אבל אני באתי לדון בדבר חדש, והוא דאם נגע אדם או כלים בכלים שנטמאו במת ביום השביעי שלהם אחר הזאה קודם טבילה, יעלו לרגלם, ואינם טעונים רק טבילה והערב שמש כמוהם, וכמו"כ בכל יום מיום הראשון ואילך, יושלם טומאתם עם הכלים שקבלו טומאתם מהם, שלא יהיו הם חמורים ממטמאם, וראיה מריש פרק בנות כותים [נדא לג.]. ותהי נדתה עליו, יכול יעלה לרגלה [כגון בא עליה בששי שלה יטבול בליל המחרת כמוותה, רש"י] ת"ל וכו', עיי"ש, [א"ה, לכא' התם דוקא הו"א הכי, ממשמעוּתא דקרא ותהי נדתה עליו, ואולי ה"נ משמעוּתא דהך דרשא דחרב כחלל] וכו', ובזה א"ש בפשיטות הש"ס דהכא.

ובקה"י [ס"ו] הביא קושית רב גאון א' ע"ד הרש"ש, מדאמרינן ביומא [ח:]: דמזין על כהן גדול כל שבעת הימים של פרישה, חוץ מיום רביעי דאין בו צד ספק שמא הוא שלישי או שביעי לטומאתו, ולדברי הרש"ש,

זהב שהיה ביוה"כ בה היה צריך הכל להכניס וכו'. אבל לא ידענא מי הכריח להרכיב דבריהם אתרי ריכשי למימר דלא פסיקא ליה אי מחתה של כסף קדושה או לא, דהיינו כדברי הי"מ [שבסוף דבריהם], דהא א"נ קדושה היא, לא מצי לאוקמה בשל כל יום, משום ההיא של כסף שלא היה צריך הכל, ואין [מצריך] רק הצריך לו, ואם נחתי להך מילתא דשל כסף אינה קדושה, בהך סברא סגי ליה כדברי הי"מ דלקמן, ולמה להו טעמא דלא צריך הכל, וצ"ע.

ובעיקר הך טעמא דאם אינו צריך הכל אינו מצרף, הקשה במקדש דוד [סי' ל"ז סק"ד], דכיון שאינו מבורר איזה צריך ואיזה אינו צריך, א"כ ליפסול לכולן, [א"ה לכא' כוונתו דמספק יפסול כולם, ויש לדון דתליא בבריה. וגם יש לדון לכא' דאיכא ספק ספיקא, שמא אותו שנגע בו הטבוי עתיד להתפזר ואינו צריך לכלי, ואפי' אם היה זה בכלל ד' קבין שישתיירו, מ"מ כל א' משאר הגחלים [שתרצה לצרפו עם זה] שמא הוא עתיד להתפזר ואינו צריך לכלי, ויל"ע]. וביאר בזה, דמלבד מה דבעינן שיהא צריך לכלי, בעינן נמי שיוקבעו זה עם זה, וכיון שהגחלים שחותרה במחתת כסף היה מפזר מהם אח"כ כקב גחלים, ויכול לפזר איזה שירצה, א"כ עדיין לא הוקבע הגחלת שנגע בה הטבוי עם גחלים אחרים, ומשו"ה אינו מצרפן כלל.

כג: בתוד"ה והא דרבנן. אע"ג דחיבת הקודש מכשרתו דאורייתא, מ"מ וכו' כיון דעצי חולין לא מקבלי טומאה וכו' איכא למימר דלא מרבין אלא בהכשר.

דבחיבת הקודש יש שני דינים, אחד, דעצים ולבונה מקבלין טומאה אע"פ שאינם אוכל, והשני, דאוכל מקבל טומאה בלא הכשר, דחיבת הקודש מכשרתו, והיינו דתירצו תוס', דאע"פ שגם לענין שא"צ הכשר מהני חיבת הקודש, מ"מ תרתי לא עבדי, דאחרי שכבר השתמשנו בכח חיבת הקודש לתת על העצים ולבונה תורת אוכל, א"א שהחיבת הקודש יועיל נמי לשלא יהא צריך הכשר, ונמצא דעצים ולבונה א"א שיקבלו טומאת אוכלין אא"כ הוכשרו בפועל. מתוך ל' הקה"י בפסחים [סי' י"ב]. [ולשון התוס' משמע דלאו מסברא קאמרי, אלא דא"א לרבות מקרא בכ"ג דאיכא תרתין].

כד. צריך לכלי, הכלי מצרפו, שאינו צריך לכלי אין כלי מצרפו.

כ' המאירי, במקום אחר התבאר, שאם היו שני צבורין בתוך כלי ודבר אחר מפסיק ביניהם, ונטמא אחד משניהם, אם היה מה שביניהם צריך לכלי, הכלי מצרפו ונטמא הכל, ואם אינו צריך לכלי, לא נטמא אלא זה שנגעה בו הטומאה בלבד. [ולכא' הטעם, דכיון דאין האמצעי מצטרף, שהרי אינו צריך לכלי, אף הוא מפסיק בין השנים הצריכין לכלי ואין מצטרפין. ויל"ע היכא שהאמצעי נוגע בהטמא ונטמא ממנו, אם מהני נמי להפסיק].

כד. דאורייתא יש לו תוך מצרף, אין לו תוך אינו מצרף וכו'.

הקשה הטו"א, דבפ"ג דפסחים [מה:]: ר' אליעזר אומר הרודה ונתן בסל, הסל מצרפן לחלה, ובעי ר' ירמיה טבלה שאין לה לבזבז מהו, תוך כלי בעינן והא ליכא, או דילמא אויר כלי בעינן והא איכא, ועלתה בתיקו, ואמאי, והא ודאי תוך כלי בעינן לצירוף ובאין לו תוך אינו מצרף כדאמר הכא. ואע"ג דהכא מדרבנן אע"פ שאין לו תוך מצרף, היינו משום מעלות דקודש כשאר מעלות דרבנן ששנו כאן, אבל מ"מ כיון דמן התורה אין כלי ראוי לצירוף היכא דרבי רחמנא צירוף כלי, אלא מה שבתוכו ולא מה שבתוך אוירו, א"כ צירוף כלי דר' לגבי חלה אויר כלי לאו כלום הוא. ובמרומי שדה תירץ, דהתם הוא משום דבזה נגמר הלחם כמבואר ברי"ף ורמב"ם שם, [דמיתו לה מקרא ד"היה באכלכם מלחם הארץ", מיהו לשון הר"ן שם, אלמא דזימנין דלא מחייב מעיסה ומיחייב בתר דהוי לחם], ואיבעי להו אם גם באופן זה נקרא גמר לחם.

כד. איתביה אביי יד נגובה וכו', אא"ב שלא בחיבורין וכו'.

המאירי האריך בביאור קושית אביי לפי שיטות הראשונים, ואח"כ הביא פירוש גדולי הראשונים שבגירונ"א, [והוא פירוש בעל המאור, בתוספת ביאור], דנגובה היינו מי שהיו ידיו טמאות והטביל את האחת, דאותה שלא הטביל הוא קורא נגובה, וה"פ, אי אמרת בשלמא אפי' לא נגעו זו

לזו טימא את הקודש אף בנגיעת הטהורה, היינו רבותא בנגובה, שלימדנו לגזור בסוף טומאה, בזו שהטביל אחת ונשארה האחרת טמאה, שתהא אותה שלא הטביל גורמת טומאה לחברתה, כתחילת טומאה ר"ל כשנטמאת האחת לבד, שלא תאמר אין יד מטמאה חברתה אלא בשעת נגיעת הטומאה, שנעשו כבית יד זו לזו, ומביאות טומאה זו לזו, אלא אי אמרת בחיבורין, ומשום מגע היא מטמאה לשניה, מאי רבותא דנגובה, וכי אין אנו יודעין שהיד שלא טבלה עדיין היא בטומאתה כתחילת טומאתה שבשעת נגיעה.

והביא סייעתא לפירוש זה, מדתני בתוספתא [הובא מקצתה בתוד"ה בחיבורין], ובקודש מטביל את שתיהן, אין מטביל את הטהורה בפני עצמה ואת הטמאה בפנ"ע, אלא מטביל שתיהן כאחת, הטביל אחת מהן ועשה טהרות, כל הטהרות שנעשו בטהורה עד שלא יטביל שניה טמאות, שהיד מטמאה את חברתה לטמא בקודש דברי רבי וכו', והרי ודאי זו היא הברייתא שהביא בסוגיא זו יד נגובה וכו'. עכ"ד המאירי [בקיצור, עיי"ש]. והראב"ד בהשגותיו על בעה"מ כ' דטעם הברייתא שמצריך להטביל את שתיהן כאחת, מפני שכיון שנטמאו שתיהן, אין טבילה לחצאין, והאי דקתני שהיד מטמאה את חברתה וכו', לאו אסיפא קאי [כשהטבילן בזו אח"ז], אלא ארישא קאי, ובקודש מטביל את שתיהן שהיד מטמאה את חברתה, כלישנא דמתניתין.

כד. איתמר נמי אמר ר"ל וכו'.

הקשה הטו"א, מאי איתמר נמי דקאמר, הא אין ענין הך דר"ל ור"ל דבסמוך, להא דשו"ט הכא אי בחיבורין דוקא או לא, ואי משום דא"ר יוחנן אחד ידו ואחד יד חבירו, דילמא יד חבירו נמי בחיבורין דוקא איירי. ומסיק, דדייק מדא"ר יוחנן באותו היד, כלומר דוקא אם נגע הראשונה ביד חבירו הוא דגזרו, אבל לא על השניה, ואי בחיבורין ומשום שמא יגע עם ידיו בחיבורין זו לזו, אפי' שניה נמי טמאה את יד חבירו בנגעה בה, אלא על כרחך מעלה בעלמא היא, ולא עשו מעלה ביד חבירו אלא בנגע באותו היד. ועיין בפיר"ח ש"כ ז"ל, ואע"ג דלא פריק רב שיזבי, כיון דא"ר יוחנן אחד ידו ואחד יד חבירו לפסול אבל לא לטמא, ש"מ מדאשוי ליה ליד חבירו, בחיבורין ס"ל כרב שיזבי, דאלת"ה, יד חבירו שלא בחיבורין איצטריכא ליה למימר דלא מטמאה, אלא לאו בחיבורין סבירא ליה.

כד. ברש"י ד"ה אינו דין. ולמ"ד נמי אמרינן דין, הני מעלות דרבנן נינהו וכו'.

והמאירי מסיים בה הכי, והרי אנו פסקנוה בשני של קמא אף בהיכא דמפריקן ק"ו, אלא שנראה דמעלות דרבנן עבוד בהו חומרא יתירא, ולא מפקעינן להו משום דין. [ומשמע דכך הוא המעלה דרבנן, דמחמירין לטמאו מדין ק"ו, אע"פ שיש לומר דין. ולפז"ר צ"ב איך שייך חומרא דרבנן במידות שהתורה נדרשת בהם, לדורשם שלא לפי כלליהם שנמסרו לדרוש בהם].

כד. בתוד"ה דאורייתא. הקשה הר"ר אלחנן אמאי לא קאמר כגון שצברו בכלי חול וכו'.

כ' בגילויני הש"ס למהר"י ענגיל, מוכח לכא' דפשיטא להו לתוס' דגם כלי חול מצרף, ושצירופו רק מדרבנן, וקשיא להו רק מדוע לא מוקי להך דזהוסיף ר"ע בהכי, ועיין פסקי תוס' במכילתין סי' ל"ג [שכ' ז"ל], אפי' כלי חול מצרף לקודש]. וגם צ"ע, דמשמע מדברי תוס' דהך כגון שצברו ע"ג קרטבלא דכאן, היא קרטבלא כלי שרת, וצ"ע דלא מצינו שיהיה קרטבלא, שהוא עור שלוק כדפירש"י, כלי שרת, [ומשמע דפשיטא ליה דאפי' לר' יוסי ב"ר יהודה בסוכה [נ:]: ובמנחות [כח:]: דמכשיר כלי שרת של עץ, מ"מ עור גרע מעץ. ולכא' למאי דמפרש במנחות דר"י ברי דריש לקראי בריבוי ומיעוטי, ומרבי כל מילי, וממעט רק חרס, א"כ הה"נ דאיתרבי של עור].

ודבר חדש הביא המאירי בשם יש מי שאומר, שלא נאמר בהני מעלות צירוף כלי מדברי סופרים אלא בכלי עץ ובכלי מתכות, אבל כלי חרס אף מן התורה כן, כמו שאמרו במס' חולין [כד:]: התורה העידה על כלי חרס אפי' מלא חרדל. [והוא איפכא ממש"כ תוס' לעיל [כ:]: בד"ה הכלי] דאתי

למימור דכלי חרס מטמא מאורו בלא מגע, וכפשטות הסוגיא דהתם, אלא דקשיא להו מנא לן דהכי קאמר קרא, דילמא לצירוף כלי, יעו"ש תירוצם]. וז"ל תוס' המיוחסים להרא"ש, כגון שצברו ע"ג קרטבליא, פירוש כלי שרת פשוט כעין קרטבליא, דאי בקרטבליא [ממש, אף אם] יש לו תוך נמי, דדוקא כלי שרת מקדש דומיא דכף.

כד: לא צריכא כגון שתחב לו חבירו לתוך פיו וכו'.

הקשה הטו"א, הא בכה"ג אפי' בתרומה וחולין צריך נט"י משום האוכל שתחב לו חבירו לתוך פיו, כדמסקינן בחולין [קז:]: והלכתא האוכל מחמת מאכיל צריך נט"י וכו', ואיך תנן דאוכלים כה"ג בתרומה, וי"ל דשאני אוכלי תרומה דכהנים זריזין הם ולא חיישינן דילמא נגעו באוכל, דהא התם לעיל מינה אבעיא לן וכו' ומסיק לא התירו מפה אלא לאוכלי תרומה, פי' משום דכהנים זריזין הם, אבל לא לאוכלי טהרות וכו', ואוכל מחמת מאכיל קיל טפי מאוכל ע"י מפה. [יעו"ש ראינתו]. והשתא הא חומר בקודש מבתרומה דחשיב, חומר בתרתי הוי, דבתרומה תרתי קולי איכא, חדא, דאוכל בידים מסואבות ע"י מאכיל משום דכהנים זריזין הם ולא חיישינן דילמא נגעו, ועוד, דאוכל צנון או בצל של חולין עמהם ע"י עצמו, ולא חיישינן לשמא יגע בתרומה שבפיו, משא"כ בקודש שאסור בשתייהן, דחיישינן שמא יגע. [אי משום חומר דקודש דחיישי' ביה לחששא רחוקה ג"כ, או משום דאיכא קדשים קלים הנאכלים לישראל, ולא פלוג רבנן בקדשים. וטפי משמע כטעם ראשון]. וכו' עוד דבתחב הוא לעצמו ע"י כוש או כרכר, כיון שאין דרך לאכול ע"י כלים הללו, דאית ליה הכירא, אפי' לאוכלי טהרות שפיר דמי. [ורק משום אכילת בצל של חולין עמו, שהוא דרך אכילה, איכא למיחש דמא יגע בקודש שבפיו]. [ולפ"ז הא דכ' השו"ע [סי' קס"ג ס"ב] דהאוכל במגריפה [כלי שיש לו שיניים] צריך נט"י, [משום דלא גרע מאוכל מחמת מאכיל. מ"ב סק"י], ואפי' דבר שטיבולו במשקה לא מהני שיאכלנו בכלי, אם דרך ליגע בו בידיו, כמש"כ המ"ב [סי' קנ"ח ס"ק כ"ו]. היינו דוקא בכלי שדרך לאכול בו, אבל בכלי שאין דרך לאכול בו, א"צ נטילה אפי' בפת].

אבל במרומי שדה כ' ע"ד הטו"א, זה קשה במחכ"ת, דא"כ אפשר לאכול בלי נט"י ע"י תחיבה בכוש או בכרכר, וח"ו, ובאמת גם ע"י מפה יש שינוי ואסור, ולא חילקנו בין חבר לע"ה בחולין וקודש וכו', אלא היישוב הנכון הוא כמש"כ, דלאוכלי תרומה התירו במפה אפי' חולין וקודש [וה"ה ע"י כוש], ומכאן הוא שלמדו דין זה, מדלא נשנה במעלה אלא אכילת צנון עמו, אבל קודש שרי והיינו לאוכלי תרומה.

כד: שביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן.

הקשה הטו"א, אמאי לא תני נמי דנאמנין על טהרת סולת למנחות. ותירץ, דבמנחות [עו:]: ממעט מקרא שאין ליקח חטיין למנחות אלא דוקא סולת, ומסתברא דכ"ש דא"א להביא מנחות מחיטין שגדלו ברשותו, דהשתא לקנות חטיין ולעשות סולת אמעיט, אלא צריך להביא לרשותו כשהוא כבר סולת, כ"ש שאינו רשאי להביא מחיטין שתחילת גידולן ברשותו, ומשו"ה לא האמינוהו לע"ה על טהרת סולת, דטעמא דיין ושמן שלא יבנה במה לעצמו, שאם אתה אומר לו שאינו נאמן ובעל כרחו צריך עי"ז לקנות מן השוק, יש לו הפסד וחיישינן שיבנה במה לעצמו [א"ה, לעיל [כב.]] משמע דלאו משום פסידא עביד הכי, אלא משום איבה "שיאמרו וכו' אין אנו מבני ישראל שאינכם מאמינים אותנו" [לשון פיר"ח שם], והרי אמרי' נמי התם דשורף פרה לעצמו, דלכא' אית ליה פסידא בהכי טפי מהשתא דסומך על פרה דידן], אבל סולת בעל כרחו צריך לקנות מן השוק מן הדין [אפי' אם נאמינוהו על טהרתה], ואין לו הפסד במה שקונה מן החבר יותר ממה שיקנה מע"ה, משו"ה לא האמינוהו על טהרת סולת.

וכ' ע"ז במרומי שדה, מש"כ הגאון הטו"א ז"ל וכו' הוא פלא, דעיקר הטעם משום דחומר ואימת קודש עליו, וביותר מה שהביא מברייתא דמנחות וכו', ומזה הוציא דאסור לאדם להביא מנחות מחיטים שבשדהו, ומעולם לא נשמע דבר פלא כזה, והתם לא מיירי אלא בקרבן ציבור [דקראי דהתם בלחם הפנים כתיב], ובלקחת הגזבר שאינו קונה אלא סולת, אבל יחיד המביא לעצמו, אמאי לא יביא מחיטים שלו או מן השוק, ויעשה סולת למנחה, ולא שמענו כזה מעולם דאסור. [א"ה,

ברש"י כת"י שם מבואר להדיא דבמנחת יחיד אין ליקח חטיין מן השוק אלא סולת, ויהיב נמי טעמא שאין הכל בקיאיין לנפות, הלכך יקח סולת מנופה כל צרכה מן השוק, [יעו"ש בד"ה יכול, ובד"ה ת"ל אותה ובד"ה התורה], והובאו כל דבריו בחידושים המיוחסים להרשב"א. [אלא דמש"כ בסו"ד מנחת "נזיר", נראה לכא' דהוא ט"ס וצ"ל מנחת "יחיד" כמו בריש דבריו, וכלשון רש"י שלפניו] והוא כהטו"א].

כד: אבל מניחה לגת הבאה.

כ' המאירי וז"ל, כלומר, שאם ע"ה זה רוצה ליתנה עכ"פ לכהן חבר, מניחה ע"ה עד שנה אחרת לגת הבאה, ומקבלה ממנו, ואע"פ שמכיר בה שהיא ישנה, שלא גזרו עליהם טומאה בשעה זו. [וכ"כ הרמב"ם בפ"א מהל' מטמאי משכב ומושב ה"ב וז"ל, הניחה ע"ה אצלו עד גת הבאה והביאה לו, יקבלנה אע"פ שהוא יודע שהיא משל אשתקד, שלא גזרו עליהם טומאה בשעת הגיתות והבדים. עכ"ל. אלא דמלשון המאירי משמע דמורין כן לע"ה להניחה לגת הבאה, ומדברי הרמב"ם לא שמענו זה, רק שאם עשה כן נאמן ויקבלנה החבר, ואולי אין מורין כן לע"ה, שמא יבא לידי תקלה, או מטעם אחר], וכן שמתוך שנאמן על של עכשיו, נאמן על של אשתקד. וי"מ אותה, דוקא שנותנה לו בחזקת של עכשיו, ואין הדברים נראין כלל. [ועיין בתפא"י דמפרש לה כשיודע הע"ה שזוהר בה, רק שלא יאמינוהו, יניחה לגת הבאה].

כד: ברש"י ד"ה כיון. ואע"פ שאסורין במעשר שני מותרין בתרומה.

כ' הרש"ש, משמע מפירושו דלהכי א"צ טבילה לתרומה משום דלא הוה אסירי עד השתא, וכ"מ יותר בפ"י הרע"ב [וכ"ה להדיא במאירי]. וקשה לי, דהא בנדה [ע"א:]: ס"ל לב"ה דיולדת אף שאסורה לאכול בתרומה כל ימי מלאת והיא נקראת טבולת יום ארוך, מ"מ כשנשלמו מותרת בתרומה בלתי טבילה, וכי טעמא דב"ש אתו לאשמועינן, ועוד בשאר טמאין אף ב"ש מודו שמוותרין בתרומה אחר שהעריב שמשן, אע"פ שהיו אסורין להם אחר טבילתן עד הערב שמשן, ואפי' טבלו מבוקר.

ובטו"א הקשה איפכא, דמשמע מפירש"י דאילו היה אסור אונן בתרומה, היה צריך טבילה גם לתרומה מה"ט גופיה דקודש, וא"כ יהא צריך טבילה למעשר, כיון דעד האידיא הוי אסיר, ובפ"ב דביכורים תנן חומר במעשר וביכורים משא"כ בתרומה וכו' ואסורים לאונן, ואילו טעונין טבילה לאונן משא"כ בתרומה, לא קתני, ואע"ג דביכורים ודאי צריך טבילה לאונן, דהו"ל קודש, מ"מ לא חשיב אלא מה שנהג בשתייהן במעשר וביכורים ולא בתרומה.

כד: בתוד"ה לא צריכא. ואוכל עמה זית או בצל של תרומה.

המהרש"א הקשה ע"ז, תיפו"ל דאסור משום שאוכל התרומה בידים מסואבות. [א"ה לכא' צ"ב, דמשכח"ל בתרומה שלא הוכשרה מעולם וכדפירש"י במתני', ולא מיתסר אלא מחששא שיגע בקודש שבפיו בידיו מסואבות], ומה"ט גרס בתוס' "בתרומה", ור"ל דא"צ זית או בצל של חולין בהדי תרומה ושרי.

כד: בתוד"ה שביהודה. א"נ הו"מ למימר ביחדו לנסכים נמי, וכגון שידוע לנו שחולין הן שיחדן.

כ' המהרש"א, ר"ל שלא קדשן בשעת הגתות, אלא שייחד כולן לקדשן לנסכים [וגרסי' "שכולן" במקום "שחולין", רש"ש, יעו"ש], ושוב כי אקדשיה בכל השנה נאמן, דא"ל [דאיכא למימר] שאימת קודש עליו, ודוקא שייחד כולן לנסכים בכל השנה, אבל אם לא ייחדן, רק ליטול מתוכו נסכים, אינו נאמן אלא ע"י יום כדלקמן וכו'. וכן פירש התו"ט, כשידוע לנו שייחדן לנסכים, ומשו"ה נאמן כשמקדישן כל השנה, שאימת קודש עליו. וז"ל התוס' רי"ד, פי' המורה וכו', ואינו נראה לי, שאין לחלק בדבר, אלא אע"ג דהקדישו בשאר ימות השנה נאמן, דמאן מוכח ומאן ידע מתי הקדישו, אלא כיון דמקדיש ליה, אמרינן בוודאי קים ליה דמשומר הוי בטהרה. [ומשמע דאפי' בסתמא, שלא ידענו שייחדו מתחילה להקדישו, נמי מהימן].

כה. ולייתוה בכלי חרס המוקף צמיד פתיל וכו', אין הקדש ניצול בצמיד פתיל.

כ' בתוס' ר"ד, פירוש, לא תימא קודש דווקא שהוקדש, אלא אע"פ שלא הוקדש, אלא הובא בצמיד פתיל קודם שהוקדש ואח"כ רוצה להקדישו, פסול הוא לנסכים, כיון שבא בצמיד פתיל, שאם אתה אומר דווקא שהוקדש, א"כ יבאו מגליל יין ושמן לנסכים, ובירושלים יקדישוהו, אלא לאו ש"מ אע"פ שהעבירו אותו בצמיד פתיל בעודן חולין, נטמאו ושוב אינן מועילין לנסכים, והכי מוכח לקמן. ומתני' נמי הכי משמע, דקתני שביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן כל ימות השנה, ולא תנא על הקדש, אלא על טהרת יין ושמן דמשמע יינן ושמןם בחזקת טהרה הן לנסכים, דמדמפרשי מינייהו נסכים, ש"מ קים להו דטהורין הן. [ולכאוי"ל פ"ז לא קשיא קושית תוס' [בד"ה שונין] אמאי לא תני להא במעלות דחומר בהקדש מבתרומה].

ועיין בטו"א דהא דחמיר בזה קודש מחטאת, [דבחטאת מים שאינן מקודשין ניצולין בצמיד פתיל וכשרים לקדש בהם], הוא משום דטעמא דחטאת מפרש בספרי מדכתיב במקום טהור שיהא מקומה טהור, מכאן אר"א הקפר קלל של נחושת המוקף בצמיד פתיל ונתון באהל המת טמא, שנא' במקום טהור ואין זה מקום טהור, והאי קרא באפר כתיב ולא במים, ומים המקודשים נמי הא דאין ניצולין, לאו משום לתא דמים אלא משום לתא דאפר המעורב בהן.

כה. הגומר זיתיו ישייר קופה אחת ויתננה לעני כהן.

פירש"י שיראנה הכהן שלא הוכשרו הזיתים, ויעשנה הכהן בטהרה. והקשה ע"ז בתוס' ר"ד, מה צורך להראות לו שלא הוכשרה [כגון שמוסקה לפניו מן האילן, שאין הכשר במחור], הא נאמן הוא לומר שלא הוכשרו כדאמרין לעיל [כב: וכו', ותו אמאי נקט קופה אחת, היה לו לומר ישייר כשיעור התרומה].

ולכן פירש, ע"פ מה דתנן בפ"ט דמס' טהרות [מ"א], זיתים מאימתי מקבלין טומאה משיזיעו זיעת המעטן אבל לא זיעת הקופה, פ"י, כשיזיעו במעטן חשיב ההוא שמן דנפיק מינייהו משקה, משום דניחא ביה ומכשיר, אבל אם הזיעו בקופה, לא ניח"ל בההוא משקה דנפיק מינייהו ולא הוכשרו וכו', גמר מלמסוק אבל עתיד ליקח וכו' טהורים, פ"י, כל זמן שלא גמר למסוק כל זיתיו, אין הזיתים שבמעטן מוכשרים לקבל טומאה, דלא ניח"ל במשקה דנפיק מינייהו, שכך היה דרכם, היו מוסקין ומלקטין כל הזיתים מן האילנות, ואח"כ היו מתחילין לטחון אותם בבית הבד, וכל זמן שאינו רוצה לטחון אותם, אינו חפץ בשמן היוצא מהם וכו', ואפ"י אם גמר מלמסוק ועתיד עדיין לקנות וכו', שאינו מתחיל לטחון אלא אחר שיקבץ כל הזיתים שיש לו לקבץ.

ועלה שנינו הגומר את זיתיו מלמסוק, ישייר קופה אחת ויתננה לעיני הכהן, [פ"י], ישייר קופה אחת באילן וימסקנה לעיני הכהן ויתננה במעטן, ואז ידע הכהן שכל המעטן הוא בחזקת טהרה וכו' בעבור הקופה שהיה לו למסוק, [יעו"ש דהאי דתני "ויתננה" היינו שיתננה למעטן], וילפינן מינה, דווקא אם ראה הכהן שלא הוכשר המעטן אז מקבל תרומה ממנו, אבל אם לא יראה לא יקבל ממנו, [ומשמע דאינו נאמן לומר שלא הוכשרו, דזיתים שבמעטן משגמר ליתן כל זיתיו שם, בחזקת שהוכשרו הם, ולעיל דתניא דנאמן היינו באוכלין דעלמא], והיכי תנן שכל שעת הגיתות והבדים נאמנין.

כה. עבר וקיבלה מהו שיניחנה לגת הבאה, א"ל תניחוה וכו'.

כ' המאירי ז"ל, עבר הכהן וקיבלה והניחה עד שהגיעה שעת הגת הבאה, ובאותה שעה הוא רוצה להסתפק ממנה, שהרי שעת נאמנותם הוא, לא הועיל בכך ואסורה לו. וז"ל התוס' ר"ד, בעו מיניה וכו' אבל זה שואל אם החבר יכול להשהותה עד שעת הגיתות, מי חיישין דילמא אתי ביה לידי תקלה וישתנה בשאר ימות השנה או לא, ופשט ליה וכו' אלא לאו ש"מ וכו' החבר אסור לעשות כן, דילמא אתי בה לידי תקלה שישתנה ממנה קודם הגיתות או הרגל. [ולכאוי"ל פ"ד התורי"ד אינו אלא איסור לכתחילה, ומשום חשש תקלה, אבל בדיעבד כשהגיעה שעת הגת, מותרת לחבר, ודלא כהמאירי שאסר אף בדיעבד. אא"כ נימא דקנסוהו לאוסרה בדיעבד. וצ"ת].

כה. בתוד"ה שרצועה. הקשה הר"ד אלחנן היאך היו מביאין אפר פרה בגליל וכו', אבל צ"ע היאך עולין לרגל מן הגליל וכו'.

אקושיא בתרייתא תמוה הטו"א ז"ל, ואיני יודע מאי קשיא להו, אה"נ שהיו מקדימין ובאין קודם ימי הרגל כשיעור ימי הזאה. [וכ"כ בתרומה שבגלילין המושנה בשם שו"ת שער אפרים, וציינו גם הגרע"א כאן]. ובתו"ט תירץ, שהקילו לגבי עליית הרגל, וכדאשכחן לקמן [כו.], [א"ה, לכאוי"ל כוונתו להא דתנן ובשעת הרגל הכל נאמנין, אמנם התם תני לה לענין טומאת ע"ה, ובשלמא לטעמא שכ"ר ש"י שם [בד"ה ר' יהודה] כדי שיהא מזון מצוי לעולי רגלים, כ"ש לצורך מצות עליה לרגל גופא, אבל לטעמא שכ"ר הרמב"ם שהכל מטהרין עצמן ועולין לרגל, אין שייך זה לענין טומאת ארץ העמים דהכא], וכן בחטאת דצריכא טובא, והכלל, דטומאת ארץ העמים מדבריהם ויכולין להקל, דהם אמרו והם אמרו. [ובמצפ"א כאן כ' עד"ז, ועי"ש ראתו מתוס' דמגילה ג]. [בד"ה שמעתי] דאפ"י לענין הקרבה בבית חוניו הקילו, [למאן דמתיר להקריב שם], כ"ש לענין הקרבת עולת ראיה ושלמי חגיגה במקדש].

כה: אבל לא יאמר לו טול אתה לח ואני יבש.

כ' המאירי, לח ויבש הנזכר בשמועה זו, פירשו בה מוכשר ואינו מוכשר, וי"מ לח ויבש ממש, ואפ"י במין אחד הרי הוא כשני מינין, וצריך שומא בחלוקתם, [כמו שפירש לעיל מינה בבבא דחטין ושעורים, דכיון דצריך שומא בחלוקתם הרי הוא כמוכרו לו], שהיבש משתמר ביותר, אבל מין אחד אלא שהאחד מוכשר והאחד אינו מוכשר, אינו כמוכר, שא"צ שומא בחלוקתם.

ועיין בר"ש שכ' ארישא דהך מתני' [דמאי פ"ו מ"ט] חבר וע"ה שירשו את אביהם, וז"ל, הא כבר תנא ליה רישא [במשנה ח'] או שירשו, והא דתני ליה הכא וכו', ועוד משום דקתני הכא לח ויבש, דאסור למכור לע"ה לח ויבש כדתנן לעיל [פ"ב מ"ג]. וכו' ע"ז במשנה ראשונה, דר"ל דלח ויבש חידוש הוא, דשניהם מין אחד ואין עילוי דמים לזה יותר מלזה, אלא משום קפיידא דטהרה לחוד [דלח היינו שהוכשר], והקפיידא עצמה ליכא גבי ע"ה אלא גבי חבר לחוד, ואפ"ה חשיב כמחליף, ודברי הרא"ש בזה אין מובנים לי. [דהרא"ש כ' כהר"ש, והוסיף ז"ל, דלעיל [מ"ח] לא איירי אלא בדין מעשר, והכא איירי בדין טהרות, דהזכיר לח ויבש. וכו' מסו"ד הר"ש שהביא האיסור למכור לח לע"ה, והטעם משום שאסור לגרום טומאה, וכן פ"י הגר"א בשנו"א, וכו' מדברי המלאכ"ש דהר"ש והרא"ש חדא שיטתא היא. ועיקר מאי דמיייתי לה בסוגיין, הוא משום דין טומאה וטהרה, אלא דבסוגיין נראה דלענין טהרת תרומה קאמר, [דמשו"ה שורף הלח], ולא לענין האיסור לגרום טומאה לחולין שבא"י].

כה: לעושי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת, לאוכלי תרומה העמידו דבריהם במקום מיתה.

כ' המאירי, שלא העמידו דבריהם במקום שיש בו כרת, שהטהור שנמנע מלעשות פסח חייב כרת, אבל לא התירו לסמוך על בדיקה זו לתרומה, שאין במניעת אכילתה אלא חיוב עשה, ר"ל ואחר יאכל מן הקדשים וכו', ויש שואלין, א"כ לא נבדוק לקדשים, שאף הם אין באכילתם אלא עשה, ומ"מ הם מפרשים שכך הוא, ר"ל שאין בודקין לקדשים. אלא שיש גורסין בכאן, בודקין לעושי פסח מפני שהעמידו דבריהם במקום כרת, ר"ל שאם יעשוהו בטומאה הרי הוא בכרת, ולא העמידו דבריהם במקום מיתה, ר"ל תרומה שאכילתה בטומאה אינה אלא במיתה בידי שמים, ולדעת זה בודקין לקדשים, שהרי אכילתן בטומאת כרת.

כה: ה"נ מדמהימן אפסח מהימן נמי אתרומה.

[שגרת לישנא דלעיל נקט, אע"ג דהכא לא שייך נאמנות, אלא מדמהני בדיקה לפסח מהני נמי לתרומה. טו"א], והקשה הטו"א מסוגיא דזבחים [צט:], דתנן בפסחים [צא:]: אונן טובל ואוכל פסחו לערב אבל לא בקדשים, דאנינות לילה דרבנן, והקלו במקום כרת שיהאכל הפסח, אבל לא בשאר קדשים, ופליגי התם אמוראי אם אוכל בליל פסח בשאר קדשים, ואמאי לא נימא מיגו כדהכא דלא העמידו דבריהם לחצאין, ה"נ

נימא התם מיגו דלא גזרו על אונן בליל פסח לפסחו, אף לשאר קדשים לא גזרו, ותקשי למאן דאסר.

ותירץ, דכי אמרינן מיגו, מחמירא לקילתא כגון מפסח או מקדשים החמורים לתרומה הקלה, לענין בית הפרס וטומאת ע"ה, אבל מפסח לקדשים לא אמרינן מיגו, דהא הכא נמי לא אמרינן מיגו דמהני בדיקת בית הפרס לפסח מהני נמי לקדשים, דדוקא לענין תרומה מבעיא ליה. [ועיין לעיל בסמוך בדברי המאירי שהיא פלוגתא דרבוותא], ולפ"ז סוגיין דלא כמאן דשרי באונן אף בשאר קדשים. עוד כ' לחלק ז"ל, דלא דמי אונן להני דשמעתין, דהני משום לתא דטומאה נגעו בה, וכיון שאתה מחזיקו בחזקת טהרה לענין פסח [בבית הפרס] וקדשים [בע"ה], על כרחך שוב א"א לך לחוש שום חשש טומאה לתרומה או לדבר אחר, דהו"ל תרתי דסתתן אהדי ממ"נ, אבל לענין אונן, כיון דפסח וקדשים תרי מיילי נינהו, בהא גזרו ובהא לא גזרו, ולא שייך כאן תרתי דסתתן אהדי, דהרי כל השנה גזרו על האונן שאינו אוכל קדשים לערב, ולא נפיק ליל פסח מהך גזירה, ואע"ג דלא גזרו מפסח, לשאר קדשים ליל זה בכלל הגזירה דכל השנה הן ולא נפקא מכללן, דמה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות לענין שאר קדשים.

כה: מן המודיעים ולפנים נאמנים וכו'.

הטו"א נתקשה מ"ט לא תני וכמדתה לכל רוח, כי היכי דתנן בפסחים [צג:], וכה"ג דקדקו התוס' בפסחים [מט]. אמתני' דיצא מירושלם ובשר קודש בידו דאם עבר צופים שורפו במקומו]. ומתחלה ר"ל דה"ה נמי בשאר רוחות, ומסיק ז"ל, מיהו י"ל דה"נ אין נאמנין אלא לאותו רוח בלבד, אבל לשאר רוחות אין נאמנין, והיינו טעמא דאיכא למימר דעפר של אותו רוח היה יפה לעשות ממנה כלי חרס [טפ"י] מעפר דשאר הרוחות. וכבר עמד בזה בתו"ט, וז"ל, ונראה בעיני שכן היו מוכרי הקדירות חונים ושוכנים באותו המחוז שהדרך שממנה לירושלים עובר על המודיעין, ואילו לרוח אחרת לא היו מצויין מוכרי קדירות וכו'. [ויל"ע] אם כוונתו שהתנא דיבר בהווה, וה"ה בשאר רוחות, או דילמא לא הקלו חכמים להאמינם מפני הצורך, רק במילתא דשכיחא, בהנך הבאים ממחוז שמצויין בו, אבל בשאר רוחות לא הקלו]. ובתוס' רי"ד כ' להדיא וכן כמדתה לכל רוח.

כה: הוא הקדר והן הקדרות והן הלוקחין נאמן.

רש"י פי' לחומרא, דדוקא כשנתקיימו שלשה תנאים אלו נאמן, [ולמעוטי אם מסרן לקדר ע"ה אחר, או קדרות אחרות של קדר היושב במודיעים, או ללוקח שלא ראה הקדר הזה נכנס, בכל א' מאלו אין נאמן]. וכן פי' המאירי בפ"י בתרא ז"ל, וי"מ ענין הוא הקדר בדרך אחרת, והוא, שקולא זו לא בכל ענין הוא, אלא הוא הקדר, כלומר שאין לוקחין אלא מיד הקדר שהביאן, אבל אם מסרן קדר זה לע"ה אחר שבמודיעים אין לוקחין מידו. והן הקדירות, כלומר, אף מיד קדר זה לא התירו ליקח ממנו אלא אותן הקדרות שהביא הוא מבחוץ, אבל אם ע"ה אחר שבמודיעים מסר לו קדרותיו, אין לוקחין אותן מידו, שלא הותר אלא באותן שטרחו להביאם מרחוק, שלא תהא מכשילן שלא להביא מהן. והם הלוקחין, כלומר שלא הותר ליקח מהם אלא אותם שראו את הקדר בא עם קדרותיו, וי"מ לאותן שהקדרים הביאום בעבורם.

אבל בפירוש קמא פירש המאירי דרבותא קאמור, ז"ל פי' אע"פ שזהו הקדר בעצמו שהיה חוץ למודיעים, והן הן אותם הקדרות, והן הם לוקחין אלו, ולא נשתנה בהם דבר, אע"פ כ' מדת חכמים כ' היא, כל זמן שהוא מן המודיעים ולפנים נאמן, יצא מן המודיעים אינו נאמן. וכן פי' בתוס' רי"ד, ומסיים בה, שהמקום גורם, מן המודיעות ולפנים הן בחזקת טהרה, ומן המודיעות ולחוץ הן בחזקת טומאה, וכ"ה ברמב"ם. [בפיהמ"ש, ובפי"א מהל' מטמאי משכב ומושב ה"ז].

והתפא"י פירש כרש"י, אמנם בהך דוהן הלוקחין, צדד לפרש איפכא, דרבותא קאמר דאפי' אותן שראוהו מכניס מותרין ליקח. ובח"י מהרי"ח שבגליון המשנה כ', נ"ל דודאי דהקדר שדר לפנים מן

המודיעית נאמן על קדרות שלו, וגם מצד כ"ש, דאם האמינו לקדרים אורחין שמא יבואו או לא, מכ"ש להקדרים שדין לפנים, [א"ה, לפמש"כ המאירי דהתירו באלו שטרחו להביאן מרחוק שלא תהא מכשילן להבא, ק"ו פריכא הוא], אלא לא האמינו הן לאורח והן למי שדר שם רק על שלו, ולא על מה שמסר אחד לחבירו, הן מסר האורח להדר שם, והן מסר הדר שם להאורח.

וז"ל תוס' המיוחסים להרא"ש, והן הלוקחין, פירש"י מעם הארץ שלפנים מן המודיעים שלקחו מן הקדר נאמנים, ולא לוקח שני שלקח מיד הלוקח הראשון. והקשה ה"ר אלחנן, אף לוקח הראשון אמאי מהימן, הא אמרינן דהוא הקדר ולא אחר. ונ"ל לחלק בין ע"ה שקנה לעצמו, ובין לוקח שלקח ע"מ למכור, דהקלו [הלוקח לנפשיה כדי] שקדרות יהיו מצויות להם.

כו. ברש"י ד"ה וכן. וכ"ש קדר נכנס וחרב יוצא וכו'.

כ' הרש"ש, לכא' אין זה כ"ש, דמשניהם נכנסים אין ללמוד, דהכא טריחא ליה מילתא לחזור, ומשניהם יוצאין אין ללמוד, דהתם הו"ל ליקח ממנו בהיותם בפנים.

כו. וכן הגנבים שהחזירו את הכלים נאמנין.

רש"י פירש דנאמנין על אותן כלים שהחזירו, לומר שלא נגעו לתוכן. וכ' ע"ז בתוס' רי"ד, וקשיא לי טובא, דהא עמי הארץ בחזקת זבין הן, כדאמרן לעיל [כג]. דצינורא דידהו מטמאה, וא"כ אע"פ שלא נגע באוירו הוא מטמא במשא, ואע"פ שהוא מוקף צמיד פתיל כדין זב, והכי תנן בפירוש בפ"ז דמס' טהרות [מ"ה] שע"ה מטמא משכבות ומושבות וכלי חרש המוקפין צמיד פתיל.

ונ"ל לפרש, דהאי דקתני נאמנין לומר לא נגענו, לאו אכלים שהחזירו קתני, שהרי הם נגעום ונשאום, אלא אשאר כלי הבית קתני, שהן נאמנין לומר לא נגענו בשאר כלים כי אם באלה שנגבנו, והאי דקתני שהחזירו, לומר שנודע הגנב והעיד כי לא נגעתי, שאם לא הודע הגנב מי יעיד לומר לא נגענו, ומקשה ממאי דתנן הגנבים שנכנסו לתוך הבית אין טמא אלא מקום דריסת רגלי הגנבים, אלמא מקום דריסת רגליהם בחזקת טומאה הוא שנגעו בכלים, וכיון דהוא בחזקת טומאה, היאך אנו מאמינים אותם לומר לא נגענו, וכי נאמן ע"ה במה שהוא חשוד, ומשני ר"פ בשעשה תשובה, ודייקא נמי דקתני שהחזירו, פי' דאי משו"ה קתני שהחזירו לומר שנודע הגנב, הו"ל למיתני הגנבים שנמצאו נאמנין לומר לא נגענו, אלא ודאי מדקתני שהחזירו ש"מ שעשו תשובה והחזירו מאליהן, וכיון שעשו תשובה, נאמנין הן בתוך תשובתן לומר לא נגענו בשאר הכלים, ואע"פ שאין ע"ה נאמן, אלו שעשו תשובה נאמנין. [ולפ"ז צ"ב, דהא לא נעשו חברים בתשובה זו, דרק מגניבתם עשו תשובה, ואף משאר גניבות לא ידעינן אם עשו תשובה, כ"ש לענין טומאה וטהרה, ומשמעות לשונו דעכ"פ במה ששייך לתשובה זו שעשו, נאמנין].

כו. ובירושלים נאמנין על הקודש.

כ' התוס' רי"ד ז"ל, פי' המורה במשנה [ברש"י ד"ה ובירושלים] בגמ' מפרש לה. ומשמע מפירושו, דמאי דאמר' בגמ' תנא נאמנין על כלי חרש הגסין לקודש בירושלים פירושא דמתני' הוא. וכן ראיתי שפירשו שאר מפרשים דהאי תנא אתא לפרושי מתני', וכך פירש נמי ר"י ב"ר מלכי צדק וצוק"ל. וקשיא לי, דאי מתני' אכלי חרש קיימא, אמאי אפסיק ותנא הגבאין והגנבים והדר תני ובירושלים וכו', ברישא דתנא מן המודיעים ולפנים נאמנין וכו' ותנא דנאמנין על כלי חרש הדקין ולא על הגסין, התם הו"ל למיתני ובירושלים נאמנין וכו' אפי' על כלי חרש הגסין.

ומשו"ה נ"ל לפרש, דהאי דתנא ובירושלים נאמנין על הקודש, אכל עמי הארץ קאי, וה"ק, הגבאים ע"ה וכן הגנבים נאמנין לומר לא נגענו כדפרישנא להו, ובירושלים נאמנין עמי הארץ על הקודש, שאם נגעו בקודש טהור הוא, ודוקא על הקודש אבל לא על התרומה, שאם נגעו בתרומה פסלוה, ובשעת הרגל הן נאמנין אף על התרומה, מפני שהן

חברים ברגל. ואי קשיא, הרי גם ביהודה נאמנין על הקודש, ואמאי תני בירושלים בלחוד, תשובה, מאי דנאמנין ביהודה על הקודש, דוקא על קודש דידיהו, אבל אם נגעו בקודש דחבר פסלוהו, דהשתא בגדיהם מדרס לפרושים כ"ש לקודש, אבל בירושלים, אע"פ שנגעו בקודש דאחרים הן נאמנין לומר טהורין אנחנו וטבלנו, שהרי כמה כהנים ע"ה עולין במשמרתם ועושין עבודה ונוגעים בקדשים, הילכך כל ע"ה בחזקת טהרה הן לגבי קודש.

והאי דאמרינן תנא נאמנין על כלי חרש הגסין לקודש בירושלים, מילתא באנפי נפשה הוא, ומשום דתנן שמגע ע"ה בקודש בירושלים טהור, אייתי נמי הא מתניתא דמטהרת כלי חרש הגסין בירושלים אפי' לקודש, דמן המודיעות ולפנים אינן נאמנין אלא על כלי חרש הדקין, ובירושלים הן נאמנין אף על הגסין. עכ"ל התוס' ר"ד.

והמאירי פ' כרש"י, וכ' עוד, וי"מ אותה על משנה זו של גבאים, ולענין מה שאמרו עליה בגמ' שלא אמרו נאמנין אלא בשאין גוי לשם, הא יש עמו גוי אין נאמנים, דאימת מלכות עליהם ומחפשין יפה יפה ונוגעין בכל הכלים, ואמרו ע"ז שבירושלים אפי' יש עמהם גוי נאמנין ואפי' בגסין, מפני שאין עושין כבשונות בירושלים הקלו בה.

כו. שאין עושין כבשונות בירושלים.

רש"י בב"ק [פב:] פ' הטעם, משום שהעשן שלהם משחיר את החומה, וגנאי הוא. וז"ל המאירי כאן, שמתוך שעשן הכבשן מרובה, הרוח באה ונוצחת בו עד העזרה, ונמצאו תימורת עשן [שלו] ותימורת הקטורת מתערבין זה בזה, [א"ה, עיין בסנהדרין [קג:]] והיה עשן המערכה ועשן פסל מיכה מתערבין זה בזה, בקשו מלאכי השרת לדחפו וכו', אבל הכא עשן של היתר הוא [וגם יש בו צורך מצוה לנסכים, ולבישול קדשים], ואפ"ה אין ראוי שיתערב עם עשן של קודש. אמנם הא צ"ב, עשן הקטורת בעזרה מנין, ולכא' הול"ל עשן המערכה, כהיא דסנהדרין, דלא מסתבר שע"י הרוח יכנס עשן כבשונות למקום הקטורת בהיכל].

כו. ברש"י ד"ה שאין עושין. ומיהו בדקים הוצרך לאנשי ירושלים, שכל יחיד ויחיד נסכו בביתו וכו', א"נ יחידים צריכין לדקין אף לבישול שלמיהן יום יום.

והמאירי הוסיף לבאר בזה, שהיו צריכין לשברן ביומן משום נותר כדכתיב [וכל כלי] [וכלי] חרש אשר [יבושל] [תבושל] בו ישבר [ויקרא ו', כ"א], ולא היו קדרים חברים מספיקים להם בכל זה, [אמנם בכוסות וקיתונות שכללם רש"י לעיל [כה: בד"ה מן המודיעים] בכלל כלים הדקין, אין שייך טעם זה, ועל כרחק כטעמא קמא דרש"י]. ועיין בפיר"ח ש"כ, לפי שאין עושין כבשונות בירושלים, ומשו"ה מזדהרי ומנטרי להון, לפיכך לא גזרו בהו טומאה מספק. [ולפ"ז מבואר בפשיטות הטעם דירושלים נאמנים בכל הכלים, משא"כ מן המודיעין ולפנים]. והרמב"ם בפיה"ש כ' לתרויהו וז"ל, לפי שלא היה אפשר להיות בירושלים כבשן וכו' לפיכך היו חסין עליהם ולא מטמאין אותם, ועוד הקלו בהן לפי שהיו מועטות.

כו. משעבר הרגל מעבירין על טהרת העזרה.

רש"י פירש מעבירין את הכלים ממקומן להטבילן. והקשה בתוס' ר"ד, מה העברה שייך בכלים, הרי המזבחות לא היו מקבלין טומאה, ובשולחן לא היו נוגעין, וי"א גם במנורה, וכלי העזרה שמשמשין בהם, מה מקום קבוע יש להם עד שאתה אומר מעבירין אותן ממקומן. ונראה לי דמעבירין הוא לשון הכרזה, כמו ועיבירו קול במחנה [שמות ל"ו, ו'], שהיו מכריזין שכל הכהנים יהיו זהירים לטהר כלי העזרה. וכן פי' המאירי, וכ' עוד, וי"מ מעבירין שמניחין כל דבר אחר ועוסקין בכך מלשון אין מעבירין על המצוות, וי"מ מקדימין, כלומר שמקדימין מיד למלאכה זו, מלשון עובר לעשייתן.

כו. עבר הרגל ליום ששי לא היו מעבירין מפני כבוד השבת.

כ' בתוס' המיוחסים להרא"ש וז"ל, פירש"י שבמוצאי יו"ט היה ערב שבת, ואין פנאי מפני טורח השבת. וה"ר אלחנן פירש, בערב שבת הוי יו"ט, ואין מטבילין אותן בשבת מפני כבוד השבת, ואל תתמה למה לי

מפני כבוד השבת דאין לו לטרוח בשבת, תיפו"ל דאיכא איסורא, דתנן בפ"ב דיו"ט [ז:]: אין מטבילין כלי ביו"ט וכ"ש בשבת, דהתם בכלי חול והכא בכלי עזרה, וכהנים זריזין הן ולא גזרינן דילמא אתי לאתווי ד"א ברה"ר, והתם נמי משני הכי כהנים זריזים הם, ולא ידך טעמא נמי דמפרש התם משום דנראה כמתקן כלי, והכא לא שייך האי טעמא, כיון דעד השתא שוניהו כטהור וכתר הכי הצריכו להטבילם, חומרא בעלמא הוא ולא מיחזי כמתקן, וגם הערב שמש מסתבר דלא בעי.

[ובהגהות בית שאול שבגליון המשניות [לבעל שואל ומשיב], פשיטא ליה מדעתיה דטבילה זו שריא בשבת, והביא בשם ספר שלמה מול אדר, דלפ"ז קשיא אמאי לא היו יכולין להטביל השולחן, למ"ד במנחות [צט:]: דאפי' סילק את הישנות שחרית וסידר את החדשות ערבית קרינן ביה לפני תמיד, ותירץ, דלהך מ"ד אמרי' התם דאם קרא אדם ק"ש שחרית וערבית, קיים והגית בו יומם ולילה, ומסיק התם דדבר זה אסור לאומרו בפני עם הארץ [שע"ז] לא ירגילו בניהם לתורה. רש"י], וכיון שכאן לכהנים ע"ה הוא שאומרים הזהרו שלא תגעו בשולחן, להם אסור לגלות זאת שאפשר להטבילו בשבת בין סילוק דשחרית לסידור דערבית. וקלסיה]. [ונפק"מ לדינא, שאסור לגלות לע"ה גם דינא דלחם הפנים, דמעצמו ילמד גם למצוות תלמוד תורה, להקל בק"ש שחרית וערבית, וחיודוש. ויותר צ"ב הכא, דגם אם לא יזהירום על הנגיעה, יוכלו להטביל השולחן [באופן הנ"ל] בצינעא, שלא יראו זאת כהנים ע"ה וילמדו להקל].

כו: ותיפוק ליה דכלי עץ העשוי לנחת הוא, וכל כלי עץ העשוי לנחת לא מיטמא.

כ' הרמב"ם [בפ"ג מהל' כלים ה"א] כל כלי עץ העשוי לנחת, אפי' אינו מקבל אלא דבר מועט אינו מקבל טומאה וכו', וכל כלי עץ שהוא סתם וכו' והיה מחזיק מ' סאה בלח שהן כוריים ביבש, אינו מקבל טומאה וכו' מפני שחזקתו שהוא עשוי לנחת. וכ' הראב"ד על תחלת דבריו. דבר זה אינו יודע מהיכן הוציאו, אלא משולחן של מקדש וממנורה שהקשו עליהם כלי עץ שעשוי לנחת הוא, ואע"פ שאינן מקבלין מ' סאה בלח. ואינו מחזור, דהתם איסורא נמי איכא בטלטולם. והכס"מ כ' ע"ז אינו יודע מה איסור יש בטלטולם, וכ' הטו"א, דשולחן אסור לטלטלו מטעמא דאמר הכא דכתיב ביה תמיד. [א"ה, פשטיה דקרא אלחם הפנים קאי שיהא תמיד על השולחן, ואולי ס"ל דכשאין השולחן עומד במקומו אין מתקיימת מצות הלחם. או שמא תרתי ש"מ, דבעינן שהיא השולחן במקומו תמיד [דומיא דמנורה, דלתנא דברייתא דיליף מנוכח השולחן כמאן דכתיב בה תמיד, אינו מחמת מצות הדלקתה, אלא מחמת המנורה עצמה], וגם שיהא הלחם עליה תמיד].

אלא דקשיא ליה להטו"א, מה שכלל הראב"ד מנורה בהדי שולחן, דמנורה בלא"ה טמאה [אפי' עשויה לנחת], דכיון דשל מתכות היא, לא אתקש לשק. [א"ה, אולי נפק"מ לר"י ברי' במנחות [כה:]: דמכשיר מנורה של עץ]. עוד הקשה ע"ד הראב"ד, מהא דאמרינן במגילה בההיא תיבותא דס"ת דהו"ל כלי עץ העשוי לנחת ואינו מקבל טומאה, ומקשה והא זימנין דמטלטל לה כדמנח ס"ת עלויה, אלמא אע"ג דמותר לטלטלו, כדאמר והא זימנין דמטלטל, אפ"ה אי לא היה עביד לטלטל לגמרי לעולם, לכו"ע היה טהור. [א"ה, אולי פירשה הראב"ד כשיש בה מ' סאה, דמשמע מדבריו דבכה"ג מודה דאין מקבל טומאה אף אי ליכא איסורא לטלטלו].

כו: בתוד"ה כלי עץ. אלא י"ל דלא מהני טלטולה כיון דלא היתה מטולטלת לבדה כי אם בהדי שאר כלים.

וז"ל תוס' המיוחסים להרא"ש, דלא מיקרי מיטלטל אלא דומיא דשק שמיטלטל לעשות בו מלאכה, אבל טלטול דמקום למקום ומבית לבית לא מיקרי מיטלטל, דכל דבר הוא מיטלטל כך כשצריכין לפנותו ממקום למקום.

כו: בתוד"ה כאן. דשלש שולחנות היו במקדש כמין שלשה ארונות שעשה בצלאל.

כ' הפלתי [סי' מ"ג סק"ו], במלאכת המשכן נאמר בכלי קודש ארון שולחן ומזבח הזהב "וצפית זהב", ומסתמא היה ציפויין שוים כשיעור שניתן למשה מסיני כמה יהיה עביו וכו', דמהיכי תיתי לשנות, ואילו היה שינוי היה מתפרש, ועיין תוס' סוף חגיגה וכו' דס"ל דציפוי שולחן היה

כעין ציפוי דארון והיו שלש שולחנות וכו', ולא מצינו דהיו שלש שולחנות, רק שלש ארונות עשה משה, אלא דסבירא ליה ציפויין כהדדי נינהו, ולא יש הבדל בין שולחן לארון וכו', והטעם כי הכל אחד, וכל הציפויין הנכתבין סתם, שוין הן כלי פקפוק.